

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

61. De alijs bigamiæ speciebus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

non probat eius sententiam, nempe in susceptis posse resistere. Panorm. cap. super eo. de bigam. generaliter tenet, cognouit uxorem, siue ignoranter, siue scienter, esse irregularem, nec censet distinguendum inter scientiam, & errorem, quia non agitur de vitio ordinandi, seu de defectu sacramenti, & hæc opinio communior est, & verior.

Tertium est, esse etiam controuersum, si aliquis cognouit adulteram uxorem iussus præcepto Ecclesie, an sit irregularis. Innoc. c. inquisitioni, de sen. excom. negat contrahere irregularitatem, can. si cuius, d. 34. eum, qui iussu, & præcepto iuratum adulteram cognoscit, nisi quando esset adeo notorium crimen, quod ipse posset propria auctoritate sine iudice uxorem repellere. Henric. Boic. c. vt bigami. de bigam. citat alios contrarium, & dicit esse eorum opinionem tutiorem, quæ lex promotionis factum requirit, in quo nec error, nec ignorantia locum habet, arg. 15. q. 1. can. vlt. vbi virgo vi corrupta inter corruptas numeratur, quia lex factum requirit, & irregularitas sine peccato: immo aliquando cum merito committitur: nam & iudex reum morti tradens, meretur, & est irregularis. Hanc opinionem sequitur Turrecr. can. si cuius, d. 34. communis est. Hæc sunt tres irregularitates interpretatiuæ secundum Gloss. cap. 2. de bigam. & Panormit. cap. super eo. cogitatur, nimirum quando aliquis viduam, aut corruptam dicit, aut propriam post adulterium cognoscit. Hæc quatuor bigamiæ species, quarum prima est simpliciter, reliquæ tres interpretatiuæ sunt ex defectu sacramenti, vt diximus ex Gloss. allegata.

De alijs bigamiæ speciebus.

CAPVT LXI.

Genus tertium bigamiæ, vt superius diximus, non est bigamia in veritate, sed ex quadam iuris fictione: hoc autem genus nonnullas habet sub se species. Prima est, quando aliquis mortua uxore legitima ad sacros ordines promouetur, & postea de facto consummat matrimonium cum alia, quod iure nullum est, hic bigamus non est verè, nec simpliciter, vt dicunt Præpos. & Gemin. cap. vni. de bigamia. Nec est ex defectu sacramenti, quia secundæ nuptiæ de facto sunt, & nõ de iure, sed propter defectum intentionis, quia quæ-

tum in se est, tentauit nuptias secundas opere subsecuto, irregularis est, & irregularitatem bigamiae contrahit, c. nuper. de bigam. vbi totus casus hic notatur.

Secunda est, si subdiaconus, & consequenter in maiori ordine constitutus contrahat cum vidua, & consummet matrimonium, censetur irregularis, non quod sit vera bigamia, nec sit defectus sacramenti, cum nullum sit matrimonium, sed propter intentionis affectum opere subsecuto.

Tertia est, quando aliquis, etiam laicus viuente vxore legitima, secundas nuptias celebrat, etiam iure non validas, quia nimirum non poterat contrahere cum illa, censetur bigamus non verè & simpliciter, nec ex defectu sacramenti, sed propter intentionis affectum: casus est in c. nup. de bigam. vbi qui duas habet vxores, vnam de iure, alteram de facto, censetur irregularis, quamuis non bigamus vera seu simpliciter bigamia, quia verae non sunt nuptiae. idem si mortua erat prior, & postea constitutus in ordine contraxit nulliter. Nec est defectus sacramenti, vt in ipso capite definitur. Omnes hi non sunt bigami in veritate, sed habentur pro bigamis.

Occurrunt aliqua dubia, Vnum est, an qui contraxit cum secunda, mortua priori, & nullum est matrimonium, non ex illa causa, quia viuebat prior, cum sit mortua, sed alia quacumque de causa, vel quia consanguinea, vel quia aliud intercessit impedimentum, censetur bigamus, & irregularis. Ratio dubitandi est, quia in cap. nuper. de bigam. non fit mentio, nisi duorum casuum, nempe quando est nullum secundum matrimonium, quia viuebat prior, aut quando, etiam si mortua est prior, nullum est secundum, quia celebratum erat ab existente in ordine sacro. Quando ergo secundum matrimoniū nullum est alijs de causis, vt in laico, qui mortua legitima contraxit secundo cum consanguinea, non videtur censendus, nec reputandus bigamus: semper autem intelligimus copulam in vtroque intercessisse: nam sine copula secundum communem opinionem nulla bigamia contrahitur, Archi. 34. d. can. cognoscamus. dicit, quod si quis mortua priori contrahat secundo, & nullum est secundum ignorante ipso, non induci irregularitatem, quia cap. nuper. procedit, quando qui secundo contrahit est in culpa Hostien. in summ. de bigam. num. 3. tenet contrarium, & Panor. cap. nuper. de bigam. num. 4. qui allegat pro hoc opinionem communem, nempe quomodo cumque secundum sit nullum, siue scienter, siue ignoranter,

siue ex illis causis, siue ex alijs, induci irregularitatem, videlicet mortua etiam priori legitima secundo contrahens, cumque de causa nullum sit secundum, reputatur bigamus effectum promotionis, quia non attenditur culpa, sed effectum, seu intentionis affectus cum opere subsecuto. & opinio communis est tenenda: nam etiam si caput nuper, nomen minerit illorum casuum, tamen ratio communis est & istis,

Alterum dubium est, si quis bis contraxit, & utrum quod matrimonium nullum est, siue utramque viuentem, siue mortua alteram dixerit, & consummauit, an sit reputatur bigamus. ratio dubitandi est, quia cap. nuper. non exprimitur casum, nisi quando vnus contrahit cum secunda de facto, priori viuente, intercedente copula cum vtraque. Respondeo secundum Doct. generaliter, qui bis contrahit, siue vnus sit validum, alterum inualidum, siue utrumque inualidum esse censendum bigamum: ita habent Innoc. cap. nuper. de bigam. & Hostien. in sum. tit. de bigam. nu. 3. §. quot sunt species. & Goffred. de bigam. nu. 1. cum alijs multis, & Anton. 3. p. tit. ca. 3. & verba c. nuper. id ipsum significant. Si quis inquit de facto contraxerit cum diuersis, quibus de iure non possunt matrimonialiter copulari. Ratio etiam capituli procedit cum omnibus his, quia intentionis affectus, opere subsecuto, attenditur; forma enim matrimonij etiam si veritas non sit, sufficit ad hanc irregularitatem. dico formam matrimonij, quia vbi est, tunc est bigamia; ex quo sequitur, qui plures habet coniugas, siue simul, siue vnam post alteram, non censetur bigamus, vt habetur cap. quia circa, de bigam.

Tertium dubium est, an qui contraxit, & consummauit cum vidua, vel corrupta, nulliter censetur bigamus, loquendo de laico, aut in maioribus constituto: nam qui nulliter contraxit cum vidua, quia erat subdiaconus, bigamus reputatur cap. a nobis, de bigam. Ratio autem dubitandi est, quia illud a nobis non procedit, nisi quando qui contraxit cum vidua subdiaconus erat, qui ergo non erat subdiaconus, nec vniuersale solenne habuit, sed laicus, aut in minoribus constitutus, & matrimonium nullum est alijs de causis, non videtur censendus bigamus. propter hanc rationem Natar. in sum. cap. 27. cap. de bigam. tenet non esse irregularem eum, qui laicus, vel in minoribus contrahit nulliter cum vidua. Hostie. vero in sum. de bigam. num. 3. §. quot sunt species, & capit. 1. de bigam. tenet

contra

contrarium, affirmans irregularem, & bigamum, qui de facto contraxit cum corrupta. & Gofre. in sum. de bigam. nu. 10. vbi tenet non posse promoueri tanquam bigamum, & ea est communis sententia; generaliter enim vbi matrimonium de iure celebratum induceret irregularitatem, etiam de facto eandem inferret, & ita Rot. decis. 1. de bigam. alias 447. in nouis. definiuit de clerico in minoribus, qui nulliter contraxerat cum vidua. facit pro hoc, quia ratio decisionis textus, nempe intentionis affectus opere subsequuto militat etiam in non clerico: natura autem rationis legis est restringere, & ampliare dispositionem legis, etiam in odiosis, vt dicit Panorm. c. 1. de iuram. calum. num. 8. Nec valet ratio Nauar. nempe rationem textus non esse integram, sed integrandam, quia ille subdiaconus similitudinarie contraxerat cum alia. hoc tamen supplementum est ad libitum: nam tunc non erat cur diceret contraxisse cum vidua, cum etiam si cum virgine, seu inuupta contraxisset, esset irregularis, vt paulo inferius dicemus. Nec potest dici, non esse expressum in iure, quia cum ratio legis est expressa, dicitur etiam esse expressam; hoc enim argumento probamus, cum aliquis bis contraxit cum duabus nulliter successiue, irregularem esse; cum tamen c. nuper. de bigam. loquatur de eo, qui vna viuente alteram duxit; tamen quia ratio legis etiam in illo militat, dicimus etiam id iure expressum. Non ergo est a communi sententia discedendum in hac parte. Hæc de bigamia interpretatiua, tam vera, quam ex fictione iuris.

Tertij generis bigamia erat similitudinaria, hæc autem est, quando habens votum solemne castitatis, nempe monachus professus, vel clericus in maioribus constitutus de facto contraxit, etiam cum virgine, & consummauit, irregularis est; 27. q. 1. can. quotquot. vbi Archid. rationem adfert, cur bigamus similitudinarie dicatur, quia cum per votum solemne prius cum Deo contraxisset spirituale matrimonium, tentauit postea cum homine contrahere, Gloss. c. 2. de bigam. vt superius diximus, interpretatiuam bigamiam hanc etiam appellauit, sed non est ex defectu sacramenti, sed ex affectu intentionis. Aduerte, sæpe prohiberi quosdam a promotione, etiam propter matrimonium, sed non ob id bigamos censerì, vt qui duxit ancillam, etiam virginem, vt dicitur, can. si quis viduam d. 34. aut aliquam ex ijs, quæ mancipantur spectaculis publicis, & c. hoc tamen magis ad quandam infamiam pertinet.

Cicca

Circa bigamos hoc vltimo est adnotandum, clericos, in clericali existentes bigamiam contrahunt, non solum regulares esse, sed etiam priuilegium, can. si quis suadente q. 4. perdere, est enim duplex priuilegium clericare, vnum fieri, alterum canonis, nempe quia percussores eorum excommunicati sunt, illud clerici coniugati perdunt, hoc vero retinent; vtrumque autem amittunt bigami, per e. altercationis de bigam. in 6. quamuis quidam illos iure etiam antiquo perdidisse affirmant, can. quisquis d. 84. & ibi Gloss. An autem hæc pœna omnes bigamos comprehendat, in disputato est: nam Gloss. illius cap. altercationis. tenet propter quæcumque bigamiam veram, seu interpretatiuam, aut similitudinariam priuilegium hoc amitti, tamen Archid. Gemina & Philip. Franc. dicunt non ligare hanc pœnam eos, qui in maioribus constitutis bigamiam contrahunt, sed eos solum, qui in minoribus; vnde presbyter coniugatus, si post susceptum ordinem de facto contrahit, non amittit priuilegium; potest autem, si clericus est in minoribus, & ratio dissimilitudinis est, quia qui in minoribus est, potest conuerti ad statum secularium, & contrahere vere, & de iure. at in maioribus constitutus non potest retrocedere; ideo non debet priuari priuilegio, cum obligetur manere in eo statu. Addit aliam rationem, quia illa bigamia non est vera, sed ex iuris fictione; veritatem constitutionis, maxime pœnalis, debent interpretari in propria significatione, quando est vera bigamia, aut interpretatiua propria, iuxta quam rationem, nec clericus in minoribus erit nudatus priuilegio, quando ex nulliter, & de facto matrimonio fit bigamus, quia talis bigamia, nec est vera, nec interpretatiua propria; vnde Gosfred. in sum. de bigam. dicit. Clericum etiam in minoribus, qui contrahit cum vidua nulliter, etiam si bigamus sit, non amittere priuilegium,

De dispensatione irregularitatis ex bigamia.

CAPVT LXII.

Dubitare aliquis posset, an irregularitas omnis ex bigamia sit ex defectu, an sit aliqua ex delicto; multum enim hoc scire refert ad materiam dispensationis, vnde superius adnotauimus; & quidem. vt ex narratis constat, dubium